

רבי מרדכי ב"ר יצחק יהודה לייב ווייסמאן-חיות¹⁷¹ זע"א, כוונה מסותרת בשתי תקנות ריב"ץ¹⁷²

מאת יעקב רייפמאן¹⁷³ נמסר לידינו מאת מרדכי ווייסמאן חיות עם הוספה משלו.

בר"ה (לא ב') גר שנתגיר בזה"ז צריך שיפריש רובע לקינו. (שמא יבנה ביהמ"ק בימינו ויקריבנו, פיר"ש). אמר רשכ"א כבר נמנה עליה רבן יוחנן בן זכאי ונטלה מפני התקלה וכו' כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום לכל צד וכו' ומה טעם בלי לעטר שוקי ירושלים בפירות. ותניא כרם רבעי הו' לו לר"א בצד כפר טבי וביקש ר"א להפקירו לעניים אמרו לו תלמידיו כבר נמנו חבריך, עליו והתירוהו (דכיון דחרב ירושלים לא חשו לה חכמים לעטרה מעתה פירש"י) מאן חבריך, רבן יוחנן בן זכאי עכ"ל. מלבד הכוונה הגלויה אשר בשתי התקנות ההנה, כתב לי ידידי הרב החכם המבקר מו"ה יעקב רייפמאן נ"י מזאמושטץ עוד כוונה אחרת המסותרת בקרבן ולפי דעו לה משפט הבכורה וראויה להגלות וז"ל: ידוע למתירים בדברי ימי ישראל וקורות בית יעקב כי בדור ריב"ז סער רוח מרד (עמפאָרונג) בקרב עם יהודה; ובסופה רגשו לבותם לנתק מוסרות הרומאים ולהשליך מהם עבותימו, וגם אחרי רואם כי גבר אויב ופרש ידו על כל מחמודיהם ושרף כל מועדי אל וכבודם ותפארתם רמש ארצה לא שככה עוד סערת רוח מרדם אשר בקרבם פרצה, ורגשתם לשבר מטות צר לא קמה עוד לדממה, כי התקוה נסכה ברוחם וכליותם עזו עם גבורה ותציק בלבם כח אבנים ואון נחושה, ותחזקה בחזיונה כי עד מהרה יחת שבט הנוגש וצפירת תפארה תצץ על ישרון כקדם, וריב"ז אשר חפץ להשבית שאון מרד ולהשקיע המון גליו בשוא דכים, ולמד דעת את העם אשר טוב לו כי ישא עול מלך שה' אלהיו הושיט לו שרביט המשרה והממשלה (ע' גיטין ד' א' וב', וראה ג"כ יומא ל"ט¹⁷⁴, כ' ואדר"נ פ"ד) הוא חפץ להכשיר גם כח התקוה המחזיקה זרעות המרד ומבליגה לב בעליו על האיש שתקיף ממנו, ולכן הפיר כל חוק אשר אדניו אך על התקוה הטבעו, כמו חק: גר שנתגיר בזה"ז צריך שיפריש רובע לקינו הנ"ל, אשר יסודתו הוא אך בתקוה כי חיש יבנה ביהמ"ק כנוכר. ובגלל זה פתח גם חרצבות החיוב לעטר שוקי ירושלים בפירות, כי החיוב הזה ירבה עצמה לתקוה שמהרה תשוב קריה חנה דוד להיות כלילת יופי ומשוש הארץ כבראשונה ונ"ל ברור כי גם מגמת הברייתא

¹⁷¹ רבי מרדכי ב"ר יצחק יהודה לייב ווייסמאן-חיות זע"א - נולד ב' שבט ה'תקצ"א, בעיר סרנב שבפולין. אביו הינו רבי יצחק יהודה לייב ווייסמאן-חיות ב"ר אליעזר ב"ר יצחק חיות (בעה"מ הספה"ק יורע יצחק) ב"ר מרדכי ב"ר אליעזר (אב"ד נעמירוב, נפטר בשנת ה'תקכ"ו בברודין, ב"ר יצחק חיות (אב"ד סקוליא), ב"ר יעקב חיות, ב"ר מנחם מאניש חיות (אב"ד וילנא), ב"ר יצחק חיות (אב"ד פראג, בעה"מ הספה"ק אפי רברבין) זענענ"א. מצעירותו עסק רבות בתורה וקנה מתורתו של רב העיר רבי ישראל רפפורט זע"א, שאף כתב אליו תשובות שנדפסו בספה"ק ישו"ת מהרי"י הכהן. נמשך אל אהבת לשון הקודש, והיה בקי בתנ"ך ובמדרשים, הרבה לכתוב בנושאים שונים, בפרט בדימוסיות ובסוגיות ספרותיים שונים. עסק במסחר בעירו, ומשם עבר לברודין וללבוב, ובשנת ה'תרל"ג עבר לוינה. בה פתח אכסניא כשרה, שהתאכסנו בה דורשי הכשרות שנודמו לוינה, ובהם רבנים גדולים. גם היה מוסר שיעורי תורה בבית הכנסת ליצואי פולין בווינה. חיבר את הספה"קים: משל ומליצה כשישה חלקים (וינה, ה'תרכ"ח-ה'תרצ"ד); אלון בנות הספר על רבי מרדכי ואב אייטנא (לבוב, ה'תרכ"ט); חכמה וסוסר משלים - ערוך בפרטים לוינה, ה'תרס"ב); חתן בראשית וחתן תורה (וינה, ה'תרס"ג); מילי דבדיחותא (וינה, ה'תרס"ד); דברי חכמים וחידושים (וינה, ה'תרנ"ב); אסם בשם - נדפס בתוצאות רבות עד שהגיע להוצאה שמינית בווינה, ה'תרע"ג); כמורכ הרבה לכתוב בכתבי העת של זמנו, ובהם העתון הגליציאני 'מחזיקי הדת' (למברג), אך מאמרים מפרי עטו נדפסו ברוב כתבי העת שבתקופתו, הן בלשתי"ק והן ביידיש. על מאמריו היה חותם בדרך כלל בר"ת 'מו"ח' או 'יומ"ח'. שימש בעורך לספה"ק מראה מקום ותגהות - ליקוט קצר לירושלמי (קראטאשיץ, ה'תרכ"ו); ועוד ספרים רבים, אך לא כולם נדפסו. בהיותו כבן שמונים ושלש נדרס על ידי חשמלית בווינה, והלך לעולמו, נפטר בל' ניסן ה'תרע"ד, ויש מ"ד בכתב העת 'ילקוט יוסף' (באניהאד, ה'תרע"ד) קונטרס טו שנה טו

יושב מרדכי אל שער המלך ביום ה' (ד' אייר) שנק ל' חיים כבוד הרבני הישיש תחכם חסליץ וקן ושבע ימים מו' מרדכי ווייסמאן חיות המפורסם בשם מו"ח וליה בשנת החמשה ושמונים לימי חייו, פה עיי"ם וזיען יצ"ו ונקבר ביום א' אחרי מות תרע"ד לפ"ק בכבוד גדול. תנצב"ה.

¹⁷² מובא מתוך בירחון התורני 'בית המדרש' (עורך ר' אייזק חירש ווייס ז"ל), שנה ראשונה, מחברת סיון ה'וינה, ה'תרכ"ח, עמ' 27-28

¹⁷³ אולי מונתו לפרנס משכיל (אביו של רבי נתן רייפמאן זענענ"א (אב"ד לעבלין)). ח"י בקשר עם תאודר"ת זע"א, אזי אולי ג"כ עם רבי מרדכי ווייסמאן חיות זע"א.

¹⁷⁴ מסכת יומא דף לט ע"ב

אה"ח 1234567

תנו רבנן ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה נורל עולה בימין ולא היה לשון של זחורות מלבין ולא היה גר מערבי דולק והיו דלתות החיכל נפתחות מאליהן עד שגער בתו רבן יוחנן בן זכאי אמר לו חיכל חיכל לפני מה אתה מבקשת עצמך יודע אני בד ששופר עתיד ליחרב וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך